

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
/Остапець Ю.О./
«29» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

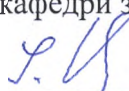
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіки
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітня програма	Початкова освіта
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **013 Початкова освіта** освітньої програми «**Початкова освіта**».

Розробники: Кухта Марія Іванівна, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

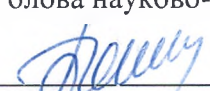
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи протокол № 12 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

 Ірина КОЗУБОВСЬКА

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук протокол № 8 від «29» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

 Олена ПОПАДИЧ

@ Кухта М.І., 2023 р.

@ ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3	3
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	5	5
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	30	8
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**» є ознайомлення студентів із системою базових наукових понять та формування практичних комунікативних умінь, які забезпечують оволодіння спілкуванням як інструментом реалізації освітніх цілей у педагогічному процесі початкової школи.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни забезпечує формування в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з батьками, іншими учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та реалізувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

СК-14. Здатність працювати з проблемними дітьми, схильними до девіантної поведінки.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 2 Ділова українська мова

ОК 5 Сучасні інформаційні технології

ОК 8 Полікультурна освіта

ОК 9 Інклюзивна освіта

ОК 11 Основи педагогічних досліджень

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Початкова освіта**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні	ПРН 1

цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	
Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.	ПРН 4
Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ПРН 16
Ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Сформованість умінь монологічного, діалогічного та полілогічного спілкування з молодшими школярами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади; розуміти соціальні та етичні аспекти спілкування й уміти їх дотримуватися в педагогічній взаємодії, у міжособистісній та інших видах комунікації.	ПРН 1
Володіти навичками обміну професійною інформацією державною та іноземними мовами в усній та письмовій формах в освітньому середовищі та в різних комунікативних ситуаціях і методичних заходах.	ПРН 4
Володіти засобами комунікації і техніки спілкування з різною цільовою аудиторією; уміти диференціювати їх і здійснювати оптимальний добір для спілкування як в освітньому середовищі, так і з фахівцями різних сфер.	ПРН 16
Володіти засобами акультурації спілкування в полікультурному освітньому середовищі і виявляти уміння іншомовного спілкування.	ПРН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**» є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни здійснюється в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Основи педагогічного спілкування**» проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють визначати гнучкість педагогічного критичного мислення студентів та рівень сформованості практичних професійних умінь і навичок, креативності у вирішенні проблемних навчальних задач і ситуацій.

Підсумковий семестровий контроль – залік, який проводиться в усній формі.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю. Поточний контроль упродовж вивчення навчальної дисципліни здійснюється в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Форма модульного контролю. Контрольна робота в письмовій формі.

Форма підсумкового семестрового контролю. Залік.

Методика поточного контролю навчальних досягнень студентів. Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється в таких формах: практичне заняття; виконання самостійної роботи; виконання індивідуальних проєктів з презентацією; професійно-педагогічний тренінг. Практичне заняття дає змогу тематичної перевірки засвоєння студентами теоретичних питань курсу і набуття загальних (аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації) та спеціальних (комунікативних, інтерактивних, перцептивних, рефлексивних) практичних умінь. Окрім запланованих теоретичних питань, до кожного практичного заняття студенти в письмовій формі виконують 1 завдання *самостійної роботи* з теми, а також презентують результати діагностичних досліджень, займаються моделюванням комунікативних педагогічних ситуацій та вирішенням педагогічних задач. Індивідуальні завдання дають змогу оцінити розуміння студентами теоретичних засад педагогічного спілкування і здатність проєктувати їх на сучасний освітній процес. Професійно-педагогічний тренінг уможливорює перевірку сформованості практичних комунікативних умінь і навичок, здатності до самопрезентації, самодіагностики й самокорекції.

Критерії поточного контролю. Поточний контроль навчальних досягнень упродовж семестру здійснюється за такими критеріями:

- опрацювання в повному обсязі змісту тем практичних занять та активна участь у всіх видах навчальної діяльності під час заняття – 30 б.;
- виконання самостійної роботи до практичних занять, передбачених навчальною робочою програмою дисципліни – 10 б.,
- виконання індивідуальних завдань (розробка проєктів) з презентацією – 10 б.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються на основі якості виконання вказаних конкретизованих завдань. Кількісна оцінка поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля, – 50 б.

Якщо здобувач освіти відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Методика модульного контролю навчальних досягнень студентів. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді виконання контрольної роботи. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Вікова педагогіка» проводиться письмово, передбачає виконання завдань різного ступеня складності (від репродуктивних до творчих, професійно орієнтованих), які дозволяють визначати рівень засвоєння основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють визначати гнучкість педагогічного критичного мислення студентів та рівень сформованості практичних професійних умінь і навичок, креативності у вирішенні проблемних навчальних задач і ситуацій.

Критерії оцінювання модульних завдань. Кожне завдання модульної контрольної роботи (4 теоретичних і 2 практичних завдання) оцінюється поокремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 40 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 10 балів (по 5 балів кожне практичне завдання). Разом – 50 балів.

Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання (50 б.) і результату модульної контрольної роботи (50 б.) Максимальна оцінка – 100 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
5	10	10	10	5	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота	Модульна контрольна	Сума
---	---------------------	------

				робота	
T1	T2	T3	T4	50	100
20	10	10	10		

T1, T2 ... – тем

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Підготовка до практичних занять і виконання самостійної роботи	17	40	10	35
Професійно-педагогічний тренінг	-	-	1	10
Виконання індивідуальних завдань з презентацією.	-	-	1	5
Науковий глосарій	1	5	-	-
Есе	1	5	-	-
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	20	100	13	100

Форма проведення підсумкового семестрового контролю: Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Основи педагогічного спілкування» є **залік**, який проводиться в усній формі.

Критерії підсумкового семестрового контролю. *Результат семестрового контролю* навчальних досягнень визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модуль та балів за поточний контроль. Студент, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулем отримав 60 і більше балів, має право не складати залік з дисципліни. Ця оцінка виставляється в заліково-екзаменаційну відомість. Для покращення підсумкової семестрової оцінки з дисципліни складання заліку є обов'язковим. Студент, який в результаті модульного оцінювання знань отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати залік. У разі, коли відповіді здобувача освіти під час заліку оцінені менше ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку. Максимальна оцінка на заліку – 100 балів. Відповідно до «Положення про порядок та методiku проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», затверджено наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р., знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1.Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Педагогічне спілкування як соціально-психологічний феномен

Тема 1. Теоретичні засади спілкування

Мета, завдання та зміст курсу. Роль спілкування в особистісному розвитку людини. Спілкування як чинник соціалізації дітей молодшого шкільного віку. Поняття «спілкування» в наукових джерелах. Схема комунікації Р.Якобсона. Базові поняття спілкування: контакт, код, контекст, кодування інформації, декодування інформації. Види і функції спілкування. Структурний аналіз спілкування: інтерактивний, перцептивний та комунікативний аспекти/рівні. Механізми взаємосприйняття та їх проекція на педагогічний процес початкової школи: стереотипізація, наслідування, ідентифікація, емпатія, атракція, рефлексія. Каузальна атрибуція.

Тема 2. Вербальне педагогічне спілкування. Структура вербальної педагогічної комунікації. Типові ознаки вербальних комунікативних дій. Якісні особливості вербального педагогічного спілкування. Структура мовленнєвої комунікації (схема комунікативного акту). Мовлення та взаєморозуміння. Правила, стратегії і тактики мовленнєвої комунікації. Функції мовлення в міжособистісному спілкуванні. Особливості мовлення в соціально орієнтованому спілкуванні. Мовлення як засіб утвердження соціального статусу. Визначення основних факторів, які впливають на характер мовленнєвого спілкування на прикладі діалогу літературних персонажів. Виділення етапів розвитку полілогу героїв, визначення змін мовленнєвих ролей. Мовленнєві прийоми й стратегії демонстрації соціального статусу, ставлення до співрозмовника. Особливості мовленнєвої поведінки. Вербальне спілкування в професійній педагогічній діяльності вчителя початкових класів.

Тема 3. Невербальне педагогічне спілкування

Місце та функції невербальної комунікації в міжособистісному спілкуванні. Основні канали невербальної комунікації. Кінесика. Міміка. Контакт очей. Поза. Жести. Тахесика. Проксеміка. Акустичні засоби передачі невербальної інформації. Проблема інтерпретації невербальної поведінки. Демонстрація різних емоційних станів посередництвом міміки, жестів, міміки та жестів разом. Аналіз використання невербальних засобів спілкування з точки зору їх природності, доречності, міри інтенсивності, впливу на сприйняття змісту повідомлення кольору та стилю одягу, прикрас, косметики, зачіски. Невербальне спілкування в професійній педагогічній діяльності вчителя початкових класів.

Тема 4. Особливості педагогічного спілкування

Види і форми педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування як засіб реалізації триєдиної мети освітнього процесу: дидактичної, розвивальної, виховної. Монологічне педагогічне спілкування. Повідомлення. Доповідь. Лекція. Психологічні закони організації навчальної інформації. Закон структурних частин. Закон асоціацій. Закон сенсорності. Закон структурної чіткості. Діадичне педагогічне спілкування. Діалог. Передача інформації під час діалогу. Діалог на стадії аргументації. Спростування доказів співрозмовника. Завершення діалогу. Фронтальне педагогічне спілкування. Дискусія. Проекція видів і форм педагогічного спілкування на педагогічний процес початкової школи.

Тема 5. Засоби впливу в педагогічному спілкуванні

Загальна характеристика засобів педагогічного впливу. Когнітивні засоби педагогічного впливу. Емоційні засоби психологічного впливу. Поведінкові засоби педагогічного впливу. Психологічні особливості оцінних впливів у ситуації опитування. Усвідомлюваний і неусвідомлюваний педагогічний вплив у спілкуванні. Соціальна перцепція. Цілеспрямоване формування першого враження. Типові помилки першого враження. Каузальна атрибуція. Зовнішність та особистість, тип конституції та риси характеру. Роль установки у сприйманні. Стереотипи та їх загальні характеристики. Фізіогномічні стереотипи та стереотипи зовнішності. Національні та етнічні

стереотипи. Професійні стереотипи. Забобони й упередження. Поняття зворотного зв'язку. Види зворотного зв'язку: оцінний, безоцінний. Стили слухання: нерефлексивне слухання, рефлексивне слухання, емпатійне слухання. Види рефлексивних відповідей. З'ясування, перефразування, резюмування.

Тема 6. Почуття та емоції в педагогічному спілкуванні

Визначення почуттів та емоцій. Організуюча функція емоцій. Особливості емоційних переживань в міжособистісному спілкуванні. Види соціальних емоцій. Мова емоцій. Усвідомлення емоцій. Аналіз емоційної поведінки. Кореляція між емоційним забарвленням навчальних ситуацій та мотивацією учіння молодших школярів. Емоційне реагування на негативні ситуації спілкування. Конструктивні й деструктивні способи реагування на негативні ситуації спілкування. Емоційне вигорання в педагогічній діяльності та спілкуванні. Способи управління емоціями та почуттями. Контроль емоцій в деструктивних комунікативних ситуаціях. Зараження власними емоціями іншого. Емоційний інтелект та його роль в професійній педагогічній діяльності. Емоційна культура вчителя початкових класів.

Модуль 2. Педагогічне спілкування як міжособистісна взаємодія

Тема 1. Стили педагогічного спілкування

Зумовленість педагогічного спілкування субординаційно-рольовими взаємостосунками. Загальна характеристика ролей у педагогічному спілкуванні. Статусна диференціація ролей вчителя та учня. Види педагогічного спілкування у системі субординаційно-рольових взаємостосунків. Прийоми субординаційно-рольового педагогічного спілкування. Стили й види педагогічного спілкування. Теоретичне обґрунтування стилів педагогічного спілкування. Типові позиції педагогічної взаємодії. Моделі педагогічної взаємодії. Типові особливості порушення суб'єктами навчального процесу поведінкових норм. Прояви деструктивних позицій вчителя та їх вплив на перебіг педагогічної взаємодії з учнями. Критерії оптимального стилю педагогічного спілкування вчителя початкових класів.

Тема 2. Культура педагогічного спілкування: суть, структура, особливості

Поняття культури педагогічного спілкування. Структурні компоненти культури педагогічного спілкування. Основні характеристики культури педагогічного спілкування. Правила культури педагогічного спілкування. Правила ефективного педагогічного спілкування. Правила для слухача. Формальне та неформальне міжособистісне спілкування. Довірливе спілкування, його функції та стадії. Специфіка довірливого спілкування. Довірливість та відкритість. Довірливість та наївність. Псевдодовіра. Поняття міжособистісної атракції. Основні психологічні закони атракції. Зовнішні фактори атракції: потреба в афіліації, емоційний стан, просторова близькість. Внутрішні фактори атракції: фізична привабливість, стиль спілкування, схожість, доповнюваність, підтримка.

Тема 3. Етика взаємостосунків у закладі освіти

Професійне педагогічне спілкування як взаємодія співзалежності. Спрямованість професійного педагогічного спілкування на розв'язання проблем спільної діяльності. Етика спілкування в педагогічному колективі. Правила професійно-педагогічного етикету. Культура педагогічної комунікації. Особливості міжособистісної взаємодії в педагогічному середовищі. Форми міжособистісної взаємодії в освітньому середовищі. Проблема сумісності в групі педагогічних працівників. Особистісні якості, що впливають на перебіг та результати педагогічного спілкування. Доречність щирості між діловими партнерами. Ділова бесіда та ділова нарада. Значення міжособистісної сумісності для успішності навчально-виховного процесу.

Тема 4. Специфіка педагогічного дискурсу в освітньому середовищі НУШ

Аналіз комунікативного аспекту концепції «Нова українська школа». Суб'єкт-суб'єктний характер педагогічного спілкування як визначальна ознака сучасного освітнього середовища. Проблема суб'єктності в контексті гуманістичних педагогічних ідей (В.Сухомлинський, А.Волошин, Г.Песталоцці). Педагогіка співпраці як основа взаємодії вчителя з учнями молодшого шкільного віку. Педагогічне партнерство в Новій українській школі: комунікативний аспект. Критерії та рівні успішності педагогічного спілкування. Умови успішності педагогічного спілкування: товариськість, контактність, комунікативна сумісність, адаптивність, мотиваційна детермінованість педагогічного спілкування. Афіліативна мотивація суб'єктів педагогічного спілкування. Комунікативна настанова вчителя як суб'єкта педагогічного спілкування.

Самоактуалізація суб'єктів педагогічного спілкування. Психологічні особливості професійної і громадянської самосвідомості вчителя. Зумовленість педагогічного спілкування самооцінкою педагога. Відповідальність вчителя як суб'єкта педагогічного спілкування. Поняття педагогічного інтелекту. Поняття соціального інтелекту. Соціальна компетентність. Взаємозв'язок соціального інтелекту та соціальної компетентності. Правила грамотної поведінки вчителя в педагогічному спілкуванні. Дослідження готовності студентів до педагогічної діяльності за критерієм розвитку комунікативних якостей.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
5-й семестр						
Модуль 1. Педагогічне спілкування як соціально-педагогічний феномен.						
Тема 1. Теоретичні засади педагогічного спілкування: суть базових понять курсу.	13	4	4			5
Тема 2. Вербальне педагогічне спілкування.	9	2	2			5
Тема 3. Невербальне педагогічне спілкування.	9	2	2			5
Тема 4. Особливості педагогічного спілкування: види, форми взаємодії, засоби.	9	2	2			5
Тема 5. Засоби психологічного впливу в педагогічному спілкуванні.	13	4	4			5
Тема 6. Почуття та емоції у спілкуванні.	9	2	2			5
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	64	18	16			30
Модуль 2. Педагогічне спілкування як міжособистісна взаємодія						
Тема 1. Стилi педагогічного спілкування.	14	2	4			8
Тема 2. Культура педагогічного спілкування.	12	2	4			6
Тема 3. Етика взаємостосунків у закладі освіти.	14	2	4			8
Тема 4. Специфіка педагогічного дискурсу в освітньому середовищі НУШ.	14	4	2			8
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	56	12	14			30
Разом за семестр	120	30	30			60

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
5-й семестр						

Модуль 1. Педагогічне спілкування як соціально-педагогічний феномен.						
Тема 1. Теоретичні засади педагогічного спілкування: суть базових понять курсу.	12	1	1			10
Тема 2. Вербальне педагогічне спілкування.	11,5	1	0,5			10
Тема 3. Невербальне педагогічне спілкування.	11,5	1	0,5			10
Тема 4. Особливості педагогічного спілкування: види, форми взаємодії, засоби.	11,5	1	0,5			10
Тема 5. Засоби психологічного впливу в педагогічному спілкуванні.	14	1	1			12
Тема 6. Почуття та емоції у спілкуванні.	11,5	1	0,5			10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	72	6	4			62
Модуль 2. Педагогічне спілкування як міжособистісна взаємодія						
Тема 1. Стилi педагогічного спілкування.	12	1	1			10
Тема 2. Культура педагогічного спілкування.	12	1	1			10
Тема 3. Етика взаємостосунків у закладі освіти.	12	1	1			10
Тема 4. Специфіка педагогічного дискурсу в освітньому середовищі НУШ.	12	1	1			10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	48	4	4			40
Разом за семестр	120	10	8			102

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Спілкування як наукова категорія і психолого-педагогічний феномен. Структура та види спілкування (основні аспекти/рівні і механізми процесу спілкування).	2	1
2	Невербальне спілкування	2	
3	Міжособистісне спілкування	2	
4	Ділове спілкування	2	
5	Педагогічне спілкування як інструмент реалізації триєдиної мети педагогічного процесу.	2	2
6	Форми взаємодії і стилі педагогічного спілкування. Атракція і засоби її формування.	2	1
7	Комунікативність як професійна якість сучасного вчителя. Психологічні бар'єри спілкування.	2	1
8	Види слухання. Емпатійне слухання в діяльності вчителя.	2	
9	Спілкування як засіб забезпечення сприятливого психологічного клімату в освітньому середовищі.	2	
10	Культура педагогічного спілкування. Мовленнєва і риторична компетентність педагога. Міжкультурне спілкування.	2	1
11	Методи психологічного впливу в спілкуванні і протистояння психологічним впливам.	2	
12	Емоційне вигорання в педагогічному спілкуванні й діяльності.	2	1
13	Методи дослідження спілкування як психолого-педагогічного і соціального феномена.	2	
14	Професійно-педагогічний тренінг з формування комунікативних умінь і навичок.	2	1
15	Круглий стіл «Специфіка педагогічного спілкування в початковій школі».	2	
Разом		30	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Поняття «спілкування» й «комунікація» на основі аналізу наукових джерел.	2	4
2	Суть спілкування як соціально-психологічного феномена і педагогічної категорії.	2	5
3	Методи дослідження спілкування	2	4
4	Монологічне педагогічне спілкування	2	4
5	Фасилітація та інгібіція в спілкуванні	2	4
6	Діалогічне педагогічне спілкування	2	4
7	Суб'єкт-суб'єктна взаємодія в педагогічному процесі початкової школи	2	4
8	Невербальна комунікація (загальна характеристика)	2	4
9	Стилі педагогічного спілкування	2	5
10	Засоби психологічного впливу	2	3
11	Засоби протистояння психологічним впливам	2	3
12	Міжособистісне сприймання в педагогічному спілкуванні	2	3
13	Перше враження в спілкуванні	2	3
14	Структурні компоненти культури педагогічного спілкування	2	3
15	Особистісні якості вчителя та їх вплив на перебіг спілкування з учнями	2	3
16	Культура педагогічного спілкування вчителя початкової школи	2	3
17	Основні характеристики культури педагогічного спілкування	2	3
18	Етика педагогічного спілкування	2	3
19	Мовленнєва культура вчителя	2	3
20	Риторична компетентність учителя	2	3
21	Комунікативність як ознака професійності сучасного вчителя	2	3
22	Учень як суб'єкт педагогічного спілкування	2	3
23	Мотиваційна детермінованість педагогічного спілкування	2	3
24	Відповідальність учителя як суб'єкта педагогічного спілкування	2	3
25	Атракція в педагогічному спілкуванні і прийоми її досягнення	2	3
26	Комунікативна компетентність педагога.	2	3
27	Перцептивні уміння педагога	2	3
28	Психологічні бар'єри спілкування.	2	3
29	Правила грамотної поведінки вчителя в педагогічному спілкуванні	2	3
30	Соціальна ситуація спілкування	1	3
31	Аудіальні засоби спілкування та доцільність їх використання в педагогічній взаємодії з учнями молодшого шкільного віку	1	2
Разом		60	102

6.5. Індивідуальні завдання

- Зробіть рецепцію поглядів українських вчених (Г.Ващенко, А.Волошин, А.Макаренко, С.Русова, Г.Сковорода, В.Сухомлинський) на проблему педагогічного спілкування.
- Дайте розширений коментар поняття «навчальне спілкування» в початковій школі за О. Савченко.
- Схарактеризуйте типові стилі й позиції педагога в педагогічному спілкуванні. Обґрунтуйте власне розуміння оптимального стилю.
- Схарактеризуйте форми і механізми вербального спілкування.
- Розкрийте специфіку вербального педагогічного спілкування з учнями молодшого шкільного віку.

6. Розкрийте специфіку невербального педагогічного спілкування з учнями молодшого шкільного віку.
7. Доберіть кілька тренінгових завдань зі спеціальної літератури та власного досвіду спілкування для формування розкнутості і впевненості в вчителя в педагогічній взаємодії.
8. Доберіть кілька тренінгових завдань зі спеціальної літератури та власного досвіду спілкування для формування розкнутості і впевненості учня в навчальному спілкуванні.
9. Проаналізуйте суть комунікативних аспектів освітнього середовища Нової української школи. На основі власного шкільного досвіду вкажіть відмінності в організації комунікативного середовища вашої школи й сучасної.
10. Прорангуйте й поясніть вплив особистісних якостей педагога на перебіг та результати педагогічного спілкування.
11. На основі наукових досліджень психологів доведіть кореляційну залежність між фасилітативною позицією педагога в навчальних ситуаціях та мотивацією учіння і результатами навчальних досягнень учнів.
12. Напишіть есе «Мій образ фасилітативного педагога».
13. Проведіть опитування учнів загальноосвітньої школи і наведіть приклади деструктивних комунікативних позицій вчителів та поясніть їх вплив на перебіг та результати педагогічного спілкування.
14. На основі аналізу наукових джерел і лекційного матеріалу розкрийте суть комунікативної компетентності сучасного вчителя.
15. На основі аналізу наукових джерел і лекційного матеріалу розкрийте суть мовленнєвої та ритричної компетентностей сучасного вчителя.
16. З позиції вчителя початкових класів підготуйте повідомлення на батьківські збори з теми «Культура сімейного спілкування».
17. Схарактеризуйте специфіку педагогічного дискурсу і вербальних стратегій сучасного освітнього середовища.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійне обладнання, комп'ютер.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації: Навч. пос. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. 242 с.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика: монографія. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2005. 304 с.
4. Долинська Л.В., Уварова Ю.В. Формування стильових особливостей педагогічного спілкування у майбутніх учителів. Київ, 2005. 246 с.
5. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. Харків: «ОВС», 2002. 118 с.

Допоміжні

1. Абрамович С.Д. Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. К.: Центр навч. л-ри, 2004. 208 с.
2. Аносов І. П. Психологічні основи педагогічного спілкування. К., 2007. 216 с.
3. Балагура О. Культурний рівень педагога в умовах інформатизації суспільства. *Освіта і управління*. 2014. № 2 – 3. С. 153 – 156.
4. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача. К., 2007. 196 с.
5. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. Вид. 2-ге, без змін. Київ: КНЕУ, 2006. 384 с.
3. Волкова Н. П. Сутність, види, функції педагогічної комунікації / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр./ ред. Т.І. Сущенко та ін. Київ – Запоріжжя, 2002. Вип. 23. С.30 – 33.
6. Дербеньова А.Г., Кунцевська А.Г. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів. Харків: видавнича група «Основа», 2009. 191 с.
7. Джонсон Д.В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Пер. з англ. В. Хомика. Київ, 2003.
8. Джонсон Д.В. Удосконалення вміння спілкуватись. Практична психологія та соціальна робота. 2004. № 9 (66). С.18 – 35.
9. Зубенко Л.Г., Немцов В.Д. Культура ділового спілкування. К., 2000.
10. Кононенко О.Л. Дослідження педагогічної комунікації. Практична психологія і соціальна робота. 2004. № 9 (66). С.79 – 80.
11. Корніяка О.М. Емпіричне вивчення культури спілкування як структурного компонента психологічної готовності студента до педагогічної діяльності. Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 10. С. 59 – 64.
12. Лазарєв М.О. Про становлення культури професійно-педагогічного спілкування майбутнього вчителя. Вища педагогічна освіта. Київ: Вища школа, Випуск 17, 1994. С. 29-34.
13. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. Посібник. Київ: ТОВ «УВПК «КксОб», 2000. 512 с.
14. Мазур Н. Зміст професійної культури викладача вищої школи. *Рідна школа*. 2007. № 4. С.12 – 14.
18. Микитюк І. Педагогічна культура вчителя в контексті сучасної культурно-освітньої ситуації. *Вища школа*. 2009. № 4. С. 93 – 101.
- 15.Найдюнов І.М. Проблеми модернізації ефективності освіти. Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку. Вип. 3. МАУП. К.: ДП “Видавничий 0-72 дім “Персонал”, 2012.
16. Орбан-Лембрик Л.Е. Комунікативний простір міжособистісних відносин. Вісник ПУ «Філософія і психологічні науки», 2003. Вип. 4. С.80 – 86.
17. Орбан-Лембрик Л.Е. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Зб. наук, праць: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ, 2003. Вип. 8. Ч. 2. С.109 – 114.
18. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : посіб. К. : Академвидав, 2003. 568 с
19. Уварова Ю. В. Особистісні детермінанти формування стилю педагогічного спілкування у майбутніх учителів: Автореф. дис. канд. психол. наук. К., 2005.

20. Цехмістрова Г.С., Фоменко Н.А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. К.: 2005.
21. Чуманова Ю. В., Яремчук С. В. Психологічні особливості дослідження «Образу-Я» майбутніх педагогів. Зб. наук, праць. Київ: МАУП., 2003.
22. Яремчук С. В. Самоактуалізація майбутнього педагога як суб'єкта навчально-професійної діяльності. Матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції «Нові виміри сучасного світу». Т.1. Ч.2. Мелітополь, 2005. С.17 – 20.
23. Яремчук С. В., Лукіна О. О. Культура спілкування майбутнього психолога (педагога). Вісник ХДУ. № 550. Ч. 2. Харків, 2002. С. 346 – 350.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)